

Пасха на селі (скорочено)

Шолом-Алейхем

Шолом-Алейхем

Пасха на селі

Стислий переказ по главах, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

ПАСХА НА СЕЛІ

1

Нехай вітри дмуть. Нехай бурі завивають. Нехай світ завалиться. Старий дуб стоїть з перших днів сотворіння світу, і коріння його сягає бозна-якої глибини. Що йому вітри, що йому бурі?..

Старий дуб – це жива людина, ім'я якої Нахмен Вербівський. Родом він з Вербівки, єврей. Нахмен – високий на зріст, плечистий, богатир. Міські євреї сміються з нього та з його росту, отож він пригинається, щоб набрати трохи більш єврейського вигляду, але це мало допомагає.

У Вербівці Нахмен живе з діда-прадіда. "Наш Лахман" – так звать його вербівські селяни і мають Нахмена за непогану людину, розумну голову, люблять розмовляти з ним, часто радяться. Просто важко уявити собі Вербівку без Нахмена Вербівського. Не тільки батько його Файтл народився і помер у селі, а навіть дід Ар'є. Він вихвалявся, що село зветься Вербівка саме тому, що Ар'є Вербівський живе там. За його часів теж були лихі закони на євреїв. Їх виганяли. А старого Ар'є – зась.

2

Що нашому Нахменові Вербівському "лихі закони", якщо у селі ще його дід жив. Що, наприклад, Нахменові негідник Курочка з його байками, які він щоразу приносить з волості? Курочка, низенький на зріст чоловічок, з короткими пальцями, ходить у чумарці, у високих чоботях, має срібний ланцюг до годинника – чистий тобі пан. Він писар у волості. До того Курочка читає всі газети, які зводять наклепи на євреїв.

Курочка – Нахменів сусід і буцімто добрий приятель. Коли Курочці болить зуб, Лахман дає йому чим полоскати. Або коли жінка Курочки, наприклад, має народити, то кличе Лахманиху. Але ось уже деякий час Курочка зовсім змінився. Щоразу він приходить до сусіда з новинами про євреїв, але Нахмен не показує хвилювання.

3

Живе Нахмен Вербівський у Вербівці непогано. Але колись було зовсім по-іншому. За часів діда Ар'є вся Вербівка, можна сказати, була їхня. Тоді вони мали шинок, крамницю, млин, засіки з хлібом. Але то було колись. Тепер усі ці діла кінчились.

Але Нахмен не хоче покидати Вербівку, бо тоді він не буде вже Вербівський. А так

все-таки свій куток. Є хата, город, який жінка і дочки обробляють. Як уродить, то є городина на ціле літо, а картоплі стає на цілу зиму. А хліба нема. Тому Нахмен бере ціпок та йде по селу щось торгувати і вже повертається додому не з порожніми руками. Що бог дасть, те й купує: трохи залізного брухту, горщик пшона, старий лантух, а як ні, то просто шкурку, яку можна продати шапкареві.

4

Дід Ар'є був єврей-богатир, але єврей освічений. Знав молитовник і псалтир напам'ять. А Нахмен ледве вміє молитися. Його діти і того не вмітять. Коли він дивиться на дітей, що вони ростуть, як бур'ян, високі, плечисті, як він, і ні читати, ні писати, так само, як і він, — йому серце вмивається кров'ю. А найбільше болить йому серце за наймолодшого. Файтл зветься він, на честь батька Нахмана. Гарна дитина Файтл і дуже здібна. Він грається з Федьком, сином Курочки. Нахмен бачить, як його дитина грається з Федьком, — йому це прикро.

5

А Федько теж добра дитина. Гарне личко з симпатичними оченятками, з білим лляним волоссям, одного віку з Файтлом і готовий за Файтла у вогонь і в воду. А Файтл теж любить його. Взимку вони сидять вдома, а коли настає весна – зустрічаються. Тоді вже не можна вдержати в хаті ні Файтла, ані Федька. Вдвох беруться за руки та пускаються бігцем до гори. А коли вони стомлюються від біганини, то сідають обидва на божу землю, яка не знає ні євреїв, ні не євреїв.

Стислий переказ по главах, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

6

Обидва вони мають що розповісти, — таку довгу зиму не бачились. Файтл вихваляється перед своїм товаришем Федьком, що вже знає мало не всю азбуку. А Федько вихваляється, що має батіг. Вихваляється Файтл, що у них сьогодні ввечері пасха. У них уже є маца на всі вісім днів пасхи і вино на обряд чотирьох чаш.

Файтл витягає з-під сорочки мацу (прісний хліб у євреїв) і ділиться зі своїм товаришем. Федькові дуже смакує маца.

По той бік гори вони оглядають дзюркотливу річку. Тоді йдуть без слів, замислені, зачаровані. Вони вже коло старовинного вітряка. Колись це був вітряк Нахмена Вербівського. Тепер він належить старості Панасу, який ще має крамницю, що належала колись Нахмену Вербівському. Хитрощами він виторгував усе у Нахмена, забрав у нього крамницю й вітряк...

Друзі посідали на колоду біля млина. У них почалася розмова. Файтл розповідає, як був з татом на базарі у місті. А потім вони пішли до синагоги справляти поминки по дідові.

Федько оповідає Файтлові, як він торік побачив пташине гніздо на високому дереві і збив двох маленьких пташат. Файтл перелякано допитувався, чи вбив їх Федько.

Було вже пізно. Файтл зовсім забув, що сьогодні ввечері пасха. Тепер він згадав, що

мати повинна ще помити йому голову і надягти нові штанці. Він заспішив додому. Друзі взялися за руки і помчали до села.

Хлопці прибігли і побачили, що хата Нахмена Вербівського оточена людьми. Писар Курочка і староста Опапас, старшина, соцький і урядник – всі тут. Хтось показав на обох друзів, і весь натовп наче скам'янів. Нахмен почав сміятись. А Нахмениха заплакала. Староста із старшиною, з соцьким, з урядником виступають наперед і одразу питають хлопців, де вони були.

8

Файтл і Федько дістали доброго прочухана, і обидва не зрозуміли чому. Файтла батьки вибили, а потім мама заходилась мити йому чорняву голівку на свято. Мати чомусь казала батькові: "Краще було б, якби ця пасха закінчилася ще перш ніж почалась!". Файтл ламав собі голову, чому мати так казала. Він не розуміє батькового шмагання. Не розуміє материних стусанів. Не розуміє, що то за пасха цього року на світі.

9

Спочатку Курочка-батько дав Федькові потиличника, потім поскуб його за волосся, а на додачу дав кілька ляпасів. Федько прислухається, як мати розмовляє з селянками. Ті розповідають історію з дитиною, яку євреї заманили до себе в місті напередодні пасхи, держали в льоху цілий день і цілу ніч. Але люди почули плач дитини, позбігалися і дитину врятували. У неї вже були знаки на тілі – чотири уколи з чотирьох боків, як хрест...

А Федькова голівка не може збагнути, чого селянки дивляться на нього при цьому і що спільного має це оповідання з ним та з Файтлом?

10

Коли скінчилася пасха і Великдень, батьки Файтл дуже раділи.

Файтл зустрічається з Федьком надворі коло їхньої хати, не може стриматись і переказує йому все: як вони молилися, а потім як у них їли. А Федько прислухається уважно і дивиться Файтлові під сорочку. Він все ще мріє про мацу... Раптом мати покликала маленького Федька, щоб ішов обідати. Але Федько не поспішає, бо вони ж не коло вітряка, а по-друге, уже "після пасхи". Після пасхи нема чого боятися євреїв...

Хлопці полягали собі надворі. І лежать обидві голівки, білява й чорнява, і говорять, і не можуть наговоритися...

11

А Нахмена Вербівського нема вдома. Він узяв ціпок і з самого ранку пішов на село щось торгувати. Біля кожного двору він зупиняється, просить щось продати, аж поки щось знаходить і повертається додому не з порожніми руками.

Нахмен прямує додому і думає тепер тільки про одне: скільки він зможе на цьому заробити чи докласти? Про пригоду напередодні пасхи він уже забув. Про пасхальні страхи теж забув. І сусід Курочка з губернаторами та з циркулярами теж на цю мить вилетіли з голови.

Нехай бурі завивають. Нехай світ перевертається. Старий дуб стоїть з перших днів

сотворіння світу, і коріння його сягає бозна-якої глибини. Що йому вітри, що йому бурі?..

Стислий переказ по главах, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.